

Jakub KUŹNIARSKI

ORCID: 000-0002-5697-2787

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Programy socjalne rządu Zjednoczonej Prawicy – PR-owy sukces czy szereg niespełnionych obietnic?

Streszczenie: Celem artykułu jest przeprowadzenie analizy programów socjalnych, wprowadzonych przez rząd Prawa i Sprawiedliwości w Polsce w latach 2015–2023, skupiając się przy tym na ich wpływie na zarządzanie ekonomią kraju. Przez pryzmat wybranych programów socjalnych artykuł ocenia, czy ich implementacja przyniosła zamierzony sukces w zakresie redukcji ubóstwa i poprawy warunków życia, czy też przyczyniła się do powstania nowych wyzwań, tj. np. kryzysu gospodarczego. Jednym z kluczowych przykładów, którym posługuje się autor artykułu jest program 500 plus, który wygenerował nie tylko ogromne koszty dla kraju, ale również – wokół którego pojawiło się szereg mitów takich jak chociażby to, że kobiety po skorzystaniu z jego benefitów masowo rezygnują z pracy zawodowej.

Słowa kluczowe: programy socjalne, budżet państwa, public relations, gospodarka kraju, polityka socjalna

Wstęp

Aktywność rządzących w zakresie poprawy warunków życia obywateli jest kwestią bezdyskusyjną. Działalność ta obejmuje szeroki zakres narzędzi, których wykorzystanie ma na celu wypełnienie podstawowych potrzeb społecznych i ekonomicznych. Wśród nich znajduje się m.in. zapewnienie bezpiecznego i stabilnego środowiska do życia, powszechny dostęp do edukacji oraz opieki zdrowotnej, budowa i utrzymanie niezbędnej infrastruktury, a także stymulowanie wzrostu gospodarczego. Jednym z popularnych rodzajów udzielanego wsparcia obywatelom są również programy socjalne, skierowane do różnych grup społecznych. To właśnie ostatni wymieniony rodzaj wsparcia był tym, na którym skupiła się partia Prawo i Sprawiedliwość, a główne filary swojego programu wyborczego oparła o hasła takie jak: rodzina i bezpieczeństwo.

Niniejszy artykuł ma na celu analizę oraz porównanie wybranych programów socjalnych wprowadzonych przez rząd Prawa i Sprawiedliwości w latach 2015–2023, skupiając się przy tym na ich wpływie na zarządzanie ekonomią kraju. Przez pryzmat wybranych programów socjalnych artykuł ocenia, czy ich implementacja przyniosła zamierzony sukces w zakresie redukcji ubóstwa i poprawy warunków życia, czy też przyczyniła się do powstania nowych wyzwań tj. np. kryzysu gospodarczego.

Teżą niniejszej pracy jest stwierdzenie o wpływie programów socjalnych na ekonomię kraju. Przyjęta hipoteza zakłada natomiast, że wprowadzone programy socjalne przyczyniły się do powstania w Polsce nowych wyzwań ekonomicznych. Zadane w artykule pytania badawcze mają natomiast na celu uzyskanie odpowiedzi na następujące kwestie:

- 1) w jaki sposób wprowadzone programy wpłynęły – pozytywnie lub negatywnie – na kondycję ekonomiczną kraju oraz
- 2) w jaki sposób wpłynęły one na wizerunek partii Prawo i Sprawiedliwość?

Metodami badawczymi zastosowanymi w artykule są: metoda deskryptywna oraz metoda komparatystyczna. Pierwsza z nich – metoda deskryptywna – posłuży do opisu roli rządu w zakresie poprawy warunków życia obywateli oraz propozycji socjalnych przygotowanych przez rząd Prawa i Sprawiedliwości. Przy pomocy komparatystycznej metody badawczej zostanie ukazana efektywność programów socjalnych na przestrzeni lat, a także porównano jej wyniki z poniesionymi przez państwo wydatkami i jego budżetem.

Rola rządu w zakresie poprawy warunków życia obywateli

Według Marii Piotrowskiej, strategia redukcjonowania ubóstwa powinna opierać się na trzech filarach: wzroście gospodarczym, rozwoju społecznym oraz dobrym zarządzaniu państwem. Instytucje i polityki ekonomiczne, społeczne, kulturalne i polityczne oddziałują na wszystkie trzy filary tej strategii (Piotrowska, 2009, s. 172). W swojej publikacji, badaczka wyróżnia filary strategii redukcjonowania ubóstwa, na które składają się: 1) wzrost gospodarczy, 2) rozwój społeczny oraz 3) dobre zarządzanie państwem. Biorąc pod uwagę tematykę powyższego artykułu, dla jego treści najbardziej kluczowe będą dwa ostatnie filary. Celem rozwoju społecznego jest zmniejszanie nierówności, prowadzące do spójności społecznej. Na osiągnięcie tego celu wpływ mają dwa zbiory instytucji:

państwo dobrobytu oraz kapitał społeczny. Państwo dobrobytu to zbiór reguł socjalnych, politycznych oraz ekonomicznych, które umożliwiają rządowi stosowanie polityk zmniejszających nierówności oraz ubóstwo. Wskazana instytucja społeczna dysponuje dwoma rodzajami polityk redukujących ubóstwo, w skład których wchodzi:

- 1) polityki bezpośrednio redukujące ubóstwo:
 - a) programy bezpieczeństwa socjalnego:
 - ubezpieczenia społeczne,
 - transfery socjalne,
 - programy robót publicznych,
 - mikrokredyty;
- 2) polityki zapewniające dostęp do edukacji i ochrony zdrowia (ibidem, s. 175–176).

Drugi z analizowanych zbiorów instytucji to natomiast kapitał społeczny, który stanowi zbiór norm i relacji społecznych osadzonych w strukturach społecznych, które umożliwiają ludziom koordynowanie i osiągnięcie pożądanego celu. Sam kapitał wpływa pośrednio na zmniejszenie ubóstwa poprzez swoje oddziaływanie na rozwój społeczny (ibidem, s. 178).

Podczas rozpatrywania problematyki powyższego artykułu, należy wziąć pod uwagę również przytoczony wcześniej trzeci filar strategii redukcji ubóstwa, do którego zalicza się dobre zarządzanie państwem. Pod pojęciem „dobre zarządzanie państwem” kryje się dobre prawo, sprawna administracja, właściwe regulacje sektora prywatnego zmniejszające nieefektywność rynku oraz kontrola korupcji. Wszystkie te czynniki, łącznie wpływają na redukcję ubóstwa pośrednio, poprzez oddziaływanie na wzrost gospodarczy oraz państwo dobrobytu. Wśród instytucji, od których zależy proces zmniejszania ubóstwa znajdują się: demokracja, grupy interesu (tj. np. organizacje międzynarodowe) oraz dominujące koalicje, które kształtują polityczną wolę i zaangażowanie (ibidem, s. 179).

Na początku lat dwutysięcznych, badacze zaczęli wskazywać, że w efekcie transformacji politycznej i gospodarczej, w Polsce doszło do narastania negatywnego w skutkach społecznych zjawiska niedostatku czy ubóstwa. Walka z tymi zjawiskami oraz ograniczenie ich negatywnych skutków, w kolejnych latach stopniowo stawały się ważnym elementem polityki społecznej państwa (Okrzesik, Stecyk, 2010, s. 177). Naukowcy wskazują jednak, że utożsamianie środków i metod działania instytucji służących wywieraniu bezpośredniego wpływu na materialne

warunki życia konkretnych ludzi czy gospodarstw domowych – polityki socjalnej – z działalnością o wiele szerszą, czyli polityką społeczną, jest błędem (Bednarz, 2008, s. 24). Przed przystąpieniem do dalszej analizy powyższej problematyki, należy wyciągnąć ważny wniosek – to właśnie polityka socjalna koncentruje się na rozdzielaniu świadczeń społecznych i dóbr i poprzez swój dystrybutywny charakter jest tylko instrumentem działania polityki społecznej. Jak wskazuje Marek Bednarz, dobrym środkiem jest wtedy, gdy podporządkowany konsekwentnie celom ogólnym i perspektywicznym, złym – gdy realizuje tylko zadania bieżące pod naporem politycznej sytuacji (ibidem, s. 27).

Propozycje socjalne PiS

Kiedy w 2015 roku partia Jarosława Kaczyńskiego – Prawo i Sprawiedliwość – po ośmiu latach rządzenia Platformy Obywatelskiej (PO) ponownie dochodziła do władzy, dużo uwagi poświęciła kwestiom komunikacji i *public relations*. Natomiast rządowi odchodzącej od władzy koalicji PO-PSL, PiS wytykał przywiązanie do starych, nijakich haseł, odejście od tradycyjnych haseł lewicowych, oparcie o problemy dotyczące religii i kościoła oraz kwestii mniejszości seksualnych. Wokół licznych błędów towarzyszących wówczas PO, prawica wykorzystała szereg partyjnych afer oraz niedookreśloną politykę i nieodpowiednie decyzje rządu (*Wybory: Dłaczego PO przegrała a PiS wygrał*, 2015). W odpowiedzi na to, Prawo i Sprawiedliwość przygotowało rozbudowany, ponad 160-stronnicowy program wyborczy zatytułowany „Praca, nie obietnice”, który miał zapewnić Polsce „systemową, wszechstronną oraz kompleksową reformę wszystkich sfer życia publicznego – począwszy od odbudowy instytucji państwowych, przez wielką politykę społeczną, aż do kultury i sportu” (*Osiem lat rządów PiS. Obiecali, nie zrealizowali*, 2023). Zapowiadana przez partię reforma systemowa, miała m.in. poprzez wprowadzenie szeregu świadczeń socjalnych, poprawić poziom życia obywateli. Wśród zawartych propozycji wsparcia znalazły się takie świadczenia jak chociażby: 500 zł zasiłku na dziecko, pomoc dla frankowiczów w przewalutowaniu kredytów z franków na złotówki na korzystnych warunkach, obniżenie wieku emerytalnego, podwyżka emerytur do kwoty minimum socjalnego, a także darmowe leki z listy refundacyjnej dla seniorów, którzy ukończyli 75. rok życia i mają niskie dochody (Rzeczkowski, 2015).

Zgodnie z powyższym, jak wskazuje w swoim raporcie Forum Obywatelskiego Rozwoju, w latach 2015–2022 wydatki socjalne w ujęciu realnych wzrosły w Polsce o prawie 41% – tym samym, był to czwarty najwyższy wynik w państwach Unii Europejskiej (UE). Taki stan rzeczy sprawił, że wydatki socjalne rosły w kraju szybciej niż gospodarka. Chociaż według danych przekazywanych przez rząd Zjednoczonej Prawicy przed wyborami parlamentarnymi w październiku 2023 roku, od 2015 realna wartość PKB zwiększyła się w Polsce o niemal 32%, a sam wzrost gospodarczy wiązał się z istotnym aspektem jego stabilności, to jednak już w 2018 roku badawcze wskazywali, że wydatki – przykładowo na program „500 plus”, stanowiły duże obciążenie dla budżetu państwa, a także pochłaniały więcej środków niż np. wydatki na ochronę zdrowia (*Wzrost gospodarczy w Polsce od 2015 r. na tle innych państw Unii Europejskiej*, 2023; Franielczyk, 2018, s. 74). Ponadto, środki przeznaczane na program nie obciążały go w większym stopniu niż nakłady przewidziane np. na obronę narodową. Z kolei udział wydatków na program w wydatkach ogółem był wówczas relatywnie wyższy niż udział wydatków np. na szkolnictwo wyższe (ibidem, 74). Istotnym może się jednak okazać zwrócenie uwagi na deficyt budżetowy, bowiem w 2017 roku był on przewidywany na poziomie 59,3 mld zł (o 5 mld zł więcej w porównaniu do 2016 roku). Jak wskazywały analizy, koszt programu wyniósł w tym czasie 24 mld zł – według tego, kwota ta stanowiła 39% deficytu państwa. Biorąc pod uwagę jego wartość nominalną, miał to być najwyższy deficyt od lat 90-tych (Kułakowska, 2018, s. 139).

Wprowadzony w 2016 roku przez PiS program „500 plus”, początkowo zakładał przekazywanie środków tylko na drugie i kolejne dziecko. Kilka miesięcy przed wyborami parlamentarnymi w 2019 roku, program został rozszerzony na wszystkie dzieci. W efekcie, wydatki socjalne na rodzinę i dzieci w Polsce wzrosły w stosunku do 2015 roku ponad dwukrotnie – zapewniło to Polsce miejsce w unijnej czołówce krajów o najwyższych wydatkach publicznych na rodzinę i dzieci (Forum Obywatelskiego Rozwoju, 2023, s. 17–18). Warto dodać, że przed wyborami parlamentarnymi w 2023 roku, PiS zapewniło obywatelom waloryzację świadczenia z 500 na 800 zł, która zaczęła być wypłacana począwszy od stycznia kolejnego roku.

Jeżeli chodzi o mierzalne efekty wprowadzenia programu „500 plus” zaliczyć można m.in. wzrost liczby urodzeń. Według badaczy, w samym 2017 roku urodziło się ponad 403 tys. dzieci (dla porównania, w roku

2015 było to 369,4 tys., a w 2016 – 382,3 tys.) (Gajewicz, 2018, s. 80 i 84). Uznaje się, że znacząco zmalała również skala ubóstwa, a także nastąpił spory spadek liczby korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (ibidem, s. 84).

Jak wskazywały szacunki Business Insider Polska ze stycznia 2022 roku, programy socjalne wprowadzone przez rząd Zjednoczonej Prawicy od 2016 roku kosztowały polskich podatników niemal 240 mld złotych. Tym samym, kwota ta osiągnęła równowartość około połowy budżetu państwa dwa lata wstecz. Pod uwagę wzięte zostały środki przeznaczone na takie programy socjalne jak: 500 plus, 300 plus, bony turystyczne, dodatki dla emerytów czy też świadczenia dla matek (*Ile pieniędzy PiS wydało jak dotąd na programy socjalne? Potężna suma*, 2022).

Efektywność wprowadzonych programów socjalnych

W 2019 roku, realizację rządowych przedsięwzięć finansowanych przeanalizowała redakcja Konkret24, która wskazała, że wypłata świadczeń socjalnych różnym grupom społecznym nie napotykała żadnych przeszkód. Problematyczne okazały się natomiast programy, których wykonanie związane było z nowymi regulacjami prawnymi, procesem inwestycyjnym, gromadzeniem odpowiednich środków finansowych, czy współpracą np. z samorządami. Wówczas, należało się liczyć nie tylko z przeszkodami, ale i opóźnieniami w zakresie ich realizacji (*Plusy dodatnie, plusy ujemne. Jak i za ile rząd PiS realizuje swoje programy społeczne*, 2019).

Od początku przejścia w państwie władzy przez Prawo i Sprawiedliwość, rząd w swoich komunikatach podkreślał, że wprowadzone przez niego programy znacząco poprawiły sytuację materialną obywateli. Z danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 2019 roku wynikało, że tylko z programu „500 plus” skorzystało 3,6 mln dzieci (52 proc.), a od kwietnia 2016 do marca 2019 roku na ten program wydano około 70 miliardów złotych. Tym samym, w opinii ówczesnego rządu, dzięki programowi „[...] w latach 2015–2017 skrajne ubóstwo wśród dzieci zmniejszyło się niemal o połowę: z 9,0 do 4,7 proc. Wskazano też, że zagrożenie ubóstwem lub wykluczeniem społecznym dzieci spadało w naszym kraju najszybciej wśród wszystkich państw Unii Europejskiej” (ibidem).

Niestety, nie wszystkie rządowe programy socjalne, okazały się dla państwa finansowo czy też społecznie opłacalne. Przykładem jest chociażby realizacja programu Mieszkanie plus, który miał służyć budowie tanich mieszkań na wynajem. Program ten miał być odpowiedzią na brak mieszkań dla średnio i słabo zarabiających Polaków. Koszt ich budowy miał być poniżej 3 tys. zł za metr kwadratowy, a czynsz miał mieścić się w przedziale 10–20 zł za metr kwadratowy. Jak się jednak okazało – założenia te były nierealne. Świadczyć miały o tym chociażby wewnętrzne raporty rządowe przygotowane dla prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego i premiera Mateusza Morawieckiego. Do jego fragmentu udało się dotrzeć „Rzeczpospolitej”, która informowała, że: „W realizacji programu Mieszkanie plus – od momentu jego inauguracji w czerwcu 2016 roku – popełniono liczne błędy. Częste zmiany koncepcji programu i źle przygotowane przez Ministerstwo Infrastruktury akty prawne”. Skutkiem prowadzonych działań było oddanie do użytkowania zaledwie 480 mieszkań, pozostawienie ponad tysiąca w budowie, a kolejne 14 tysięcy w projektowaniu i prawie tyle samo czekających na ostateczną decyzję inwestycyjną (ibidem).

Również wiele programów socjalnych dla seniorów tj. Senior+ czy Opieka 75+ napotkało problemy. Pomimo tego, że na ich realizację rząd przeznaczył kilkadziesiąt milionów złotych, w konkursie ofert często wpływało za mało wniosków, by wykorzystać w całości tę pulę. Po tym, jak wpłynęła niewielka liczba wniosków o dofinansowanie, nie tylko trzeba było ogłaszać kolejne konkursy, ale i rozszerzać ich zakres – zarówno społeczny, jak i terytorialny (ibidem).

Ponownie jednak nawiązując do sztandarowej propozycji partii – programu „500 plus”, już dwa lata po wprowadzeniu programu badacze alarmowali, że rządowy program może prowadzić w znacznej mierze tylko do generowania wysokich kosztów. Podkreślali oni również, że ma on negatywny wpływ na aktywność zawodową rodziców małych dzieci, głównie matek, natomiast rzeczywiście poprawił on sytuację finansową wielu polskich rodzin. Co więcej, sama granica ubóstwa już w 2018 roku zmniejszyła się o blisko 90% (Błaszczuk, Sawicka, 2018, s. 22–23).

PR-owy sukces czy ekonomiczna katastrofa?

Prawo i Sprawiedliwość praktycznie od początku swojego istnienia mówiło o gruntownej przebudowie państwa, czy zasadniczej reorientacji

polityki społeczno-ekonomicznej. Tak było już w 2005 roku, kiedy to podczas wyborów parlamentarnych PiS uwydatniło kwestie problematyczne związane m.in. z zabezpieczeniem społecznym państwa, czy też korelacją pomiędzy stanem finansów publicznych a dystrybucją środków na cele społeczne. Już wówczas, PiS jako jedno z nielicznych ugrupowań politycznych tamtego okresu, uwzględniało interesy najuboższych (Grochocka, 2013, s. 24). Również w 2015 roku, kiedy PiS po ośmiu latach politycznego impasu szło do wyborów wspólnie ze swoimi koalicjantami, kierowali się oni przede wszystkim założeniem redystrybucji, czyli – w tym przypadku dosłownego – rozdania pieniędzy budżetowych różnym grupom społecznym. Programy socjalne, a przede wszystkim promowane przez główne twarze partii „500 zł na dziecko” stały się sztandarowymi postulatami, które zapewniły partii Jarosława Kaczyńskiego zdecydowaną przewagę. Co więcej, zdaniem analityków, program ten zapewnił PiS-owi wygraną praktycznie w pojedynkę, co świadczy o jego przełomowości. Instytut Badań Strukturalnych wskazywał bowiem, że dzięki programowi 500 plus PiS mogło liczyć na 2,7 pkt proc. więcej w wyborach parlamentarnych w 2019 roku. Również sam szef Platformy Obywatelskiej, Donald Tusk stwierdził, że: „Wobec programu 500 plus konsensus jest powszechny i zrozumiały, nikt tego nie będzie zabierał” (Ceglarz, 2022). Niewątpliwie, aktywność PiS-u w zakresie polityki społecznej pozytywnie wpłynęła na wizerunek partii, tym bardziej, że nadal głośnym echem odbijają się słowa Donalda Tuska sprzed kilku lat, który mówił, że nie da się sfinansować programów socjalnych obiecanych przez PiS (Szymański, 2019).

Jak jednak w swojej publikacji podkreśla Mirosław Grewiński, istnieje ryzyko, że przeznaczanie wysokich nakładów finansowych na programy bazujące na wypłacie świadczeń socjalnych, może skutkować brakiem wystarczających środków i zasobów na pokrycie innych celów. Mogą być one związane chociażby z rozwojem rozbudowanych i dostępnych usług społecznych na rzecz rodziny czy też faktem, że państwo nie będzie w stanie w porę reagować na nowe wyzwania tj. zmiany demograficzne, migracja, kryzys rodziny etc. Dalej, badacz wskazuje, że przeznaczanie wysokich nakładów na świadczenia pieniężne, niewątpliwie zapewnia zabezpieczenie materialne gospodarstw domowych, jednak często nie wprowadzają one trwałej i realnej zmiany społecznej. Przykładem może być problem z usamodzielnieniem się odbiorców świadczeń (Grewiński, 2020, s. 79). Prowadzić to może do powstawania lub wzmacniania tzw. patologii polityki społecznej, która jest pewnego rodzaju rzeczy-

wistością związaną m.in. z gromadzeniem lub wydatkowaniem środków finansowych. Ogólna analiza pojęcia patologii polityki społecznej pozwala w tym przypadku na sformułowanie uogólnienia, że może być o niej mowa w sytuacji takich oddziaływań, które negatywnie wpływają na uznaną przez większość interesariuszy, prawidłową realizację zadań publicznych (Dobrowolski, 2017, s. 43).

Chociaż prowadzona przez PiS polityka socjalna pozwoliła partii na wyjście z cienia rządów PO-PSL nie oznacza to, że jej sukcesy wizerunkowe są wieczne. Według przeprowadzonych w 2019 roku badań socjologicznych, nowy elektorat partii znacznie różni się od poprzedniego. Wynika to z faktu, że poparcie dla niej jest warunkowe, motywowane przez mieszkańców wsi i małych miast. Chociaż nowi wyborcy partii są umiarkowanie konserwatywni, to nie kwestie światopoglądowe sprawiły, że oddali swoje głosy na PiS, a oferowana polityka socjalna i obietnice dalszych transferów socjalnych (Sadura, Sierakowski 2019, s. 9–10). Potwierdzać to mogą analizy politologów, którzy już na początku 2024 roku wskazywali, że PiS traci w sondażach z powodu obranej przez siebie taktyki oraz kwestii wieku wyborców. Kluczową kwestią może być tutaj również polityka socjalna, dzięki której partia pozyskała wyborców niezwiązanych z prawicą. W opinii politologów, po utracie władzy, następuje widoczny odpływ elektoratu (Broda, 2024).

Podsumowanie

Powyższy artykuł miał na celu przeprowadzenie kompleksowej analizy skuteczności ekonomicznej programów socjalnych w Polsce w latach 2015–2023. Poprzez spojrzenie na różne aspekty wpływu tych programów na gospodarkę, autor artykułu dążył do zidentyfikowania, czy są one prawdziwym narzędziem walki z ubóstwem czy też mogą stanowić potencjalne ryzyko dla stabilności ekonomicznej kraju.

Jak słusznie zauważyła redakcja OKO.press: „Bez względu na to, jakie mamy poglądy na redystrybucję, 500 złotych co miesiąc faktycznie pomogło wielu rodzinom”. I chociaż dalej redakcja pisze, że nie wszystkie skutki ekonomiczne programu są jednoznacznie pozytywne, to nie warto powielać w jego temacie stereotypów takich jak chociażby to, że: ludzie, którzy pobierają 500 plus i nie pracują dają zły przykład swoim dzieciom, 500 plus zniechęca do pracy, beneficjenci programów

socjalnych nie chcą się rozwijać itp. (Szymczak, 2020). Czy natomiast wskazany program socjalny wypchnął kobiety z rynku pracy? Według raportu IBS o aktywności zawodowej kobiet autorstwa Igi Magdy i Anety Kielczewskiej, liczba biernych zawodowo kobiet w wieku 20–49 lat z powodu opieki nad dziećmi lub prowadzenia domu spadała od 2011 roku (1,06 mln) do 2014 roku (0,95 mln), by potem wzrosnąć najpierw do 0,97 mln, a w 2016 do 1,07 mln. Pomimo widocznego efektu 500 plus, trudno jest uznać to za katastrofę i zakwalifikować pod masowe wypychanie kobiet z rynku pracy (ibidem).

Odnosząc się natomiast do kwestii wpływu programów socjalnych PiS na polską gospodarkę, można sformułować następujące wnioski: transfery socjalne spowodują wzrost konsumpcji, produkcji krajowej oraz importu. Zakładając wzrost deficytu budżetowego, skutki te są silniejsze przy wzroście dochodów budżetowych (Górska, 2020, s. 264).

Bibliografia

Literatura

- Bednarz M. (2008), *Polityka społeczna jako zaspokajanie istotnych potrzeb społecznych*, Wydawnictwo: Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa.
- Dobrowolski Z. (2017), *Instrumenty finansowania polityki społecznej. Zarys problematyki*, Kraków.

Artykuły naukowe:

- Błaszczuk A., Sawicka J. (2018), *Wpływ programu 500 plus na ewolucję demograficzną polskiego społeczeństwa*, „Gospodarka w Praktyce i Teorii”, nr 4(53), s. 7–25.
- Franielczyk A. (2018), *Program Rodzina 500+ w aspekcie wydatków publicznych*, „Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 528, s. 68–75.
- Gajewicz M. (2018), *Dwa lata z programem «Rodzina 500 plus» – ocena oraz uwarunkowania ekonomiczne programu*, „Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 528, s. 76–87.
- Górska R. (2020), *Ocena wpływu programu „Rodzina 500+” na polską gospodarkę za pomocą modelu CGE*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, Rok LXXXII, z. 3, s. 249–266.
- Grochocka J. A. (2013), *Polityka społeczna w programach Prawa i Sprawiedliwości (2005–2007)*, „Humanities and Social Sciences”, vol. XVIII, 20(1), s. 23–44.
- Kułałowska A. (2018), *Program «Rodzina 500 plus» a gospodarka Polski*, „Postępy techniki przetwórstwa spożywczego”, 2, s. 138–141.

Piotrowska M. (2009), *Rola instytucji w redukowaniu ubóstwa*, „Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 74, s. 172–181.

Rozdziały w monografiach:

Grewiński M. (2020), *Świadczenie pieniężne 500+ czy usługi na rzecz rodziny – konflikt czy współdziałanie?*, w: *Polityka na rzecz rodzin. Plusy czy minusy?*, Warszawa, s. 73–88.

Okrzesik J., Stecyk K. (2010), *Poglądy na kwestie socjalne i ich wpływ na polską scenę polityczną*, w: *Preferencje polityczne 2009. Postawy – identyfikacje – zachowania*, Katowice, s. 173–193.

Publikacje internetowe:

Broda K. (2024), *Politolodzy: Wyborców nie przekonuje zachowanie PiS po wyborach*, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/943160-0,politodzy-wyborcow-nie-przekonuje-zachowanie-pis-po-wyborach.html>, 6.03.2024.

Ceglarczyk J. (2022), *Tyle pieniędzy poszło na programy socjalne PiS. To już pół budżetu*, <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/500-plus-300-plus-13-i-14-emerytura-tyle-wydalismy-na-programy-socjalne-pis/dqyr50m>, 7.03.2024.

Ile pieniędzy PiS wydało jak dotąd na programy socjalne? Potężna suma (2022), <https://www.rp.pl/budzet-i-podatki/art19319171-ile-pieniedzy-pis-wydalolo-jak-dotad-na-programy-socjalne-potezna-suma>, 4.03.2024.

Osiem lat rządów PiS. Obiecali, nie zrealizowali (2023), <https://konkret24.tvn24.pl/polska/wybory-parlamentarne-2023-osiem-lat-rzadow-pis-obiecali-niezrealizowali-st7346199>, 2.03.2024.

Plusy dodatnie, plusy ujemne. Jak i za ile rząd PiS realizuje swoje programy społeczne (2019), <https://konkret24.tvn24.pl/polska/plusy-dodatnie-plusy-ujemne-jak-i-za-ile-rzad-pis-realizuje-swoje-programy-spoeczne-ra928658-ls5791774>, 5.03.2024.

Rzeczkowski G. (2015), *Przypominamy obietnice PiS. Wydrukuj i zachowaj*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1639099,1,przypominamy-obietnice-pis-wydrukuj-i-zachowaj.read>, 3.03.2024.

Szymański W. (2019), *Die Welt: świadczenia socjalne cementują władzę PiS-u*, <https://www.dw.com/pl/die-welt-%C5%9Bwiadczenia-socjalne-cementuj%C4%85-w%C5%82adz%C4%99-pis-u/a-50735247>, 4.03.2024.

Szymczak J. (2020), *4 lata z 500 plus. Wymysły, bzdury, manipulacje*, <https://oko.press/4-lata-z-500-plus-wymysly-bzdury-manipulacje>, 6.03.2024.

Wybory: Dlaczego PO przegrała a PiS wygrał, <https://www.wnp.pl/parlamentarny/wydarzenia/wybory-dlaczego-po-przegrala-a-pis-wygral,1580.html>, 2.03.2024.

Wzrost gospodarczy w Polsce od 2015 r. na tle innych państw Unii Europejskiej (2023), <https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/wzrost-gospodarczy-w-polsce-od-2015-r-na-tle-innych-panstw-unii-europejskiej>, 7.11.2024.

Raporty, analizy:

Forum Obywatelskiego Rozwoju (2023), *8 lat PiS: niszczenie gospodarki i praworządności*.

Sadura P., Sierakowski S. (2019), *Polityczny cynizm Polaków. Raport z badań socjologicznych*, Fundacja Pole Dialogu, Instytut Studiów Zaawansowanych, Krytyka Polityczna.

Social programs of the United Right government – PR success or a series of unfulfilled promises?

Summary

The aim of the article is to analyze the social programs introduced by the Law and Justice government in Poland in 2015–2023, focusing on their impact on the management of the country's economy. Through the prism of the selected social programs, the article assesses whether their implementation brought the intended success in reducing poverty and improving living conditions, or whether it contributed to the emergence of new challenges, e.g. the economic crisis. One of the key examples used by the article's author is the "500 plus" program, which has generated not only huge costs for the country, but also – around which a number of myths have emerged such as that women are dropping out of the labor force in huge numbers after taking advantage of its benefits.

Key words: social programs, state budget, public relations, country's economy

Informacja o autorze

Jakub Kuźniarski – absolwent politologii na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Specjalizuje się w marketingu politycznym oraz public affairs. Posiada ponad 10-letnie doświadczenie w doradztwie politycznym, wspierając samorządowców oraz parlamentarzystów. Jako autor licznych kampanii wyborczych, zarówno lokalnych, jak i krajowych, łączy wiedzę teoretyczną z praktycznym podejściem do strategii politycznych i komunikacyjnych.